

ECONOMISCHE EN VRIJWILLIGE INSTRUMENTEN IN HET KADER VAN HET EUROPEES MILIEUBELEID

Deze nota, opgesteld door het BIM¹, heeft tot doel enkele informatieve elementen te verzamelen ter voorbereiding van de conferentie die samen met het EESC wordt georganiseerd op 10 november 2009.

Inhoud

ECONOMISCHE EN VRIJWILLIGE INSTRUMENTEN IN HET KADER VAN HET EUROPEES MILIEUBELEID	1
Elementen voor de integratie van de milieu- en economische vraagstukken.....	2
De verdragen	2
Het 6 ^e milieuoactieprogramma van de gemeenschap.....	2
Advies van het EESC	4
Tussentijdsevaluatie	4
De strategie van Lissabon	5
Strategie van de Europese Unie inzake duurzame ontwikkeling	6
Toetsing 2009	7
Actieplan inzake duurzame consumptie en productie.....	7
Recente impulsen ... tijdens een crisis	9
De bezinning "Het BBP en verder"	9
Het Europees economisch herstelplan.....	9
Naar een milieu-efficiënte economie	10
Op Europees niveau ontwikkeld instrument om milieuvriendelijke producten te bevorderen.....	11
Groenboek over marktconforme instrumenten.....	11
Advies van het EESC	11
Analyse van de antwoorden.....	12
Op Europees niveau ontwikkelde vrijwillige instrumenten om duurzame productie en consumptie te bevorderen.....	12
De milieuconvenanten.....	12
De EMAS-verordening.....	13
De Milieukeur-verordening.....	14
De mededeling Overheidsopdrachten voor een beter milieu.....	15

---

¹ Catherine Squilbin (BIM), met de hulp van Jean-Pierre Hannequart (BIM) en Barbara Dewulf (BIM)

ELEMENTEN VOOR DE INTEGRATIE VAN DE MILIEU- EN ECONOMISCHE VRAAGSTUKKEN

DE VERDRAGEN

Tijdens de eerste jaren van de Europese opbouw waren de milieuvraagstukken geen belangrijke prioriteit voor de overheidsinstanties en de economische spelers. Zo bevatte het verdrag van **Rome** tot oprichting van de EEG (1957) geen enkele bepaling die rechtstreeks betrekking had op de tenuitvoerlegging van een milieubeleid.

Tijdens de jaren '70 staken de milieubezorgdheden de kop op. De 9 staatshoofden en regeringsleiders die elkaar in 1972 in Parijs ontmoetten, erkenden dat, in het kader van de economische groei en de verhoging van de levenskwaliteit, bijzondere aandacht moest worden besteed aan het milieu.

Het signaal was vanaf dat moment gegeven en een eerste milieuactieprogramma, dat het kader van het milieubeleid van de gemeenschap vastlegde, werd voor de periode 1973-76 gelanceerd. Dit werd gevolgd door andere meerjarige programma's van hetzelfde type die uitmondde in de goedkeuring van een aantal richtlijnen betreffende de bescherming van de natuurlijke rijkdommen (lucht, water), de strijd tegen geluidsemissies, het natuurbehoud en het afvalstoffenbeheer.

De inwerkingtreding van de **Europese Akte** in 1987 was een beslissende hervorming voor het milieu: een afzonderlijke titel werd in het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap ingeruimd. Vanaf dat moment konden de gemeenschappelijke maatregelen met betrekking tot het milieu gebaseerd worden op een duidelijke juridische grondslag waarin de doelstellingen en de grondbeginselen van de acties van de Europese Gemeenschap op milieugebied neergelegd waren. Eveneens werd bepaald dat de eisen op het gebied van milieubescherming een onderdeel van de andere beleidsgebieden van de Gemeenschap zouden worden.

Het verdrag van **Maastricht** dat in november 1993 van kracht werd, vormde in verschillende opzichten een nieuwe vooruitgang. Allereerst werd het concept "duurzame milieuvriendelijke groei" toegevoegd aan de taken van de Europese Gemeenschap terwijl ook het voorzorgsbeginsel werd opgenomen in het artikel waarin de grondbeginselen van het milieubeleid zijn neergelegd (artikel 174).

Het verdrag van **Amsterdam** (1997) deed een poging om de garanties van de Eenheidsakte en van het verdrag betreffende de Europese Unie te consolideren door het principe van duurzame ontwikkeling te integreren in de doelstellingen zelf van de Europese Unie (artikel 2 VEU) en in de opdrachten van de Gemeenschap (artikel 2 VEG), en door vooraan in het verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap een nieuw artikel (artikel 6 VEG) in te voegen met betrekking tot het beginsel van de integratie van het milieu in de andere beleidsgebieden.

HET 6E MILIEUACTIEPROGRAMMA VAN DE GEMEENSCHAP

Artikel 251 van het 6e milieuactieprogramma van de gemeenschap ² (6e MAP) bepaalt dat het programma "een basis vormt voor de ecologische pijler van de strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling tot de integratie van milieuoverwegingen in alle communautaire beleidsvormen".

Vier actiepunten worden prioritair geacht: Klimaatverandering, Natuur en biodiversiteit, Leefmilieu, gezondheid en levenskwaliteit en Duurzaam gebruik en beheer van natuurlijke rijkdommen en afvalstoffen.

Voor elk van die actiepunten omschrijft het programma het algemene doel en de belangrijkste nevendoelestellingen om dat doel te bereiken, en bepaalt het in voorkomend geval doelgroepen en een tijdschema. Bovendien legt het een reeks prioritaire acties op die moeten worden gevoerd, waartoe ook

---

² Besluit 1600/2002/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juli 2002 tot vaststelling van het zesde milieuactieprogramma van de gemeenschap ([PB L 242 van 10/09/2002](#))

thematische strategieën behoren. Artikel 4 beschrijft de minimumeisen waaraan die strategieën moeten voldoen.

Wat het vraagstuk van de economische en vrijwillige instrumenten betreft, noteren we vooral dat dit 6e Programma als algemeen doel heeft: "*tot duurzame productie- en consumptiepatronen te komen, waarbij het gebruik van de hulpbronnen en het ontstaan van afval worden ontkoppeld van het niveau van de economische groei en waarbij ernaar wordt gestreefd dat het verbruik van hernieuwbare en niet-hernieuwbare hulpbronnen de draagkracht van het milieu niet overschrijdt*" (art 2§2, 4e lid). Hierbij moet rekening worden gehouden met (artikel 8§2):

- *een analyse van het effect van de subsidies in verband met natuurlijke rijkdommen en afval*
- *de ontwikkeling en toepassing van een brede scala van instrumenten, waaronder onderzoek, overdracht van technologie, markt- en economische instrumenten, ...*
- *het bevorderen van winnings- en productiemethoden en -technieken waarmee milieuefficiëntie en het duurzame gebruik van grondstoffen, energie, water en andere hulpbronnen gestimuleerd worden*
- *bewustmaking van de bevolking*

Dit programma bevat nog diverse andere uitdrukkelijke verwijzingen wat het gebruik van economische en vrijwillige instrumenten betreft:

- Artikel 3, punt 4, bepaalt: "*bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen door de feitelijke toepassing van de in artikel 2 genoemde beginselen met het oog op de internalisering van zowel de negatieve als de positieve effecten op het milieu met behulp van een combinatie van instrumenten, waaronder economische instrumenten en marktinstrumenten. Daartoe is onder andere het volgende vereist:*
  - *stimulering van het veranderen van subsidieregelingen die aanzienlijke negatieve milieueffecten hebben en niet met duurzame ontwikkeling te verenigen zijn, onder andere door vóór de tussentijdse herziening een lijst van criteria op te stellen die inventarisatie van dergelijke subsidies met negatieve milieugevolgen mogelijk maakt, teneinde deze geleidelijk af te schaffen,*
  - *analyse van milieuefficiëntie van verhandelbare milieuvergunningen als generiek instrument en van handel in emissierechten om, indien haalbaar, het gebruik ervan te bevorderen en te effectueren,*
  - *bevordering en stimulering van het gebruik van fiscale maatregelen zoals milieugerelateerde belastingen en stimulerende maatregelen, op het gepaste nationale of communautair niveau*"
- Wat meer in het bijzonder de duurzame productiemethoden betreft, voegt punt 5 toe dat het volgende moet gebeuren: "*bevordering van een bredere toepassing van het communautaire milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) (5)*" en "*bevordering van vrijwillige verbintenissen of overeenkomsten met het oog op het verwezenlijken van duidelijke milieudoelstellingen, met regelingen voor het geval van niet-nakoming*"
- In verband met duurzame consumptie preciseert punt 6 het volgende: "*bevordering van het invoeren van milieukeuren en andere vormen van milieu-informatie en -etikettering*", "*aanmoediging van het gebruik van betrouwbare informatie in verband met het milieu*" en "*bevordering van een milieuvriendelijk beleid inzake overheidsaankopen*".
- Punt 7 beoogt de integratie van milieuoverwegingen in de financiële sector, en meer in het bijzonder in de activiteiten van de EIB en de EBWO.
- Artikel 5§2, gewijd aan actieterreinen op het vlak van klimaatverandering, vermeldt het volgende:
  - "*streven naar de totstandbrenging van een communautair kader voor de ontwikkeling van een doeltreffend CO2-emissiehandelsstelsel met eventuele uitbreiding tot andere broeikasgassen*" (punt i-b),

- zo spoedig mogelijk een inventarisatie en evaluatie maken van "*subsidies die een efficiënt en duurzaam energiegebruik in de weg staan*" (punt ii-a)
- "*toepassen van fiscale maatregelen, met inbegrip van een tijdig, geschikt communautair kader voor energiebelasting om het overschakelen op een efficiënter energiegebruik, schonere energie en schoner vervoer alsmede technologische innovatie te stimuleren*" (punt vi-a)
- "*bevordering van de totstandkoming van milieuconvenanten met industriële sectoren op het gebied van beperking van de broeikasgasemissies*" (punt vi-b)

Advies van het EESC

In zijn advies over het³ 6e Programma, uitgebracht op 30/05/2001, benadrukte het EESC de volgende punten:

- 2.7 : "*Het Comité is het met de Commissie eens dat subsidies niet tot gevolg mogen hebben — zelfs niet indirect — dat hiermee landbouwpraktijken worden bevorderd die ten koste gaan van het milieu. Subsidies moeten juist de ontwikkeling van milieuvriendelijke ontwerp- en productieprocessen van producten bevorderen. Ook de activiteiten van de financiële sector moeten hierop zijn gericht*".
- 2.16 : "*...het Comité acht bijgevolg voorlichting en activiteiten om het gedrag van consumenten te beïnvloeden ten gunste van milieuvriendelijkere producten en leveranciers, van prioritair belang*".
- 3.4 : "*Het belonen van milieuvriendelijk gedrag — onder meer met betrekking tot niet-economische stimulansen (naar het model van het milieukeurmerk) is doeltreffender dan het opleggen van sancties*".
- 3.5 : "*Marktgerichte instrumenten zoals de "ecotaks" en de milieubelastinghervormingen moeten beter worden bestudeerd om de werkelijke voordelen voor het milieu te analyseren en moeten beantwoorden aan de noodzaak van een op communautair niveau geharmoniseerde aanpak, en mogen de mededinging op de interne markt en het concurrentievermogen van de Europese industrie niet verstoren. Het Comité hamert erop dat dergelijke milieuheffingen, zoals hun naam aangeeft, moeten worden gebruikt om milieuvriendelijke producten, technologieën en methoden en/of herstel van het milieu aan te moedigen*".
- 3.6 : "*fiscale prikkels om technologische innovatie te bevorderen en industriële productieprocessen om te buigen naar milieuvriendelijkere methoden, zijn eveneens gewenst, voor zover zij de markt niet verstoren*".

Tussentijdse evaluatie

In haar tussentijdse evaluatie⁴ pleit de Commissie er meer in het bijzonder voor "*de belastingdruk te verschuiven van de gebieden die de EU tracht te stimuleren, zoals de werkgelegenheid, naar het verbruik van grondstoffen en energie en/of verontreiniging*". Zij is van plan voor het milieu schadelijke subsidies af te schaffen" en kondigt de organisatie van een grote conferentie aan: "[beyond GDP](#)".

In zijn conclusies⁵ van 28/06/2007 besteedt de Raad Milieu veel aandacht aan de economische instrumenten. Hij wacht met belangstelling op nieuwe ontwikkelingen op dit vlak, moedigt initiatieven aan om de belastingdruk te verschuiven van de arbeid naar het verbruik van natuurlijke rijkdommen en/of de verontreiniging, bevestigt dat de internalisering van de milieukosten in versneld tempo moet worden

³ Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van het milieuoactieprogramma van de Europese Gemeenschap voor 2001-2010 - 30/05/2001 [NAT/104](#)

⁴ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de regio's over de Tussentijdse evaluatie van het Zesde Milieuoactieprogramma van de Gemeenschap [COM/2007/0225 definitief](#)

⁵ Persbericht - 2812e zitting van de Raad Milieu - [28/06/2007](#)

doorgevoerd, en wacht met belangstelling op de hervorming van de subsidies die schadelijk zijn voor het milieu. Hij pleit ook voor instrumenten die tot doel hebben de (eco)innovatieprocessen te ondersteunen.

Ook volgens het Europees Parlement ⁶ moet krachtiger worden bijverd voor milieuvriendelijke belastinghervormingen. Volgens de vertegenwoordigers kan dit o.a. gebeuren "*in de vorm van een geleidelijke verschuiving van de belastingdruk van welvaartsnegatieve belastingen (bijvoorbeeld op arbeid) naar welvaartpositieve belastingen (bijvoorbeeld op activiteiten die schadelijk zijn voor het milieu, zoals het gebruik van hulpbronnen of vervuiling)*". Zij nodigen de Commissie uit tegen eind 2008 een routeblad voor te stellen dat erop gericht is milieuschadelijke subsidies binnen 5 jaar af te schaffen.

Om de milieu-uitdagingen te kunnen aanpakken, vinden de vertegenwoordigers het essentieel over een bindende wetgeving te beschikken en benadrukken zij het belang van een correcte en volledige uitvoering van de bestaande wetgeving. Op dat vlak drukken sommigen hun vrees uit omtrent de voorstellen die tot doel hebben de gemeenschappelijke regels te vervangen door vrijwillige overeenkomsten of andere niet-bindende maatregelen.

Om het gebrek aan voorlichting van de burgers te verhelpen, stellen de Europarlementariërs voor een "duidelijk en consequent etiketteringssysteem" te ontwikkelen dat in belangrijke mate de consument kan helpen de "juiste keuze" te maken. Het vraagstuk van de groene overheidsopdrachten en van een alternatief voor het BNP wordt eveneens aangekaart.

DE STRATEGIE VAN LISSABON

Tijdens de Raad van Europa van Lissabon in maart 2000 startten de staatshoofden en regeringsleiders van de Europese Unie een ambitieus programma dat tot doel heeft **te reageren op de economische ontwikkelingen die verband houden met de globalisering**. De landen van de Unie verbonden zich ertoe de nodige beleidsopties te nemen en hervormingen door te voeren om de Europese economie om te vormen tot een competitieve, dynamische economie gebaseerd op kennis en innovatie.

Om dat doel te bereiken, hebben de Europese leiders zich uitgesproken voor een globale strategie, gebaseerd op drie pijlers:

- een economische pijler om de overgang naar een competitieve, dynamische kenniseconomie voor te bereiden, met het accent op de noodzaak om zich voortdurend aan te passen aan de ontwikkeling van de informatiemaatschappij en op de inspanningen die moeten worden geleverd op het vlak van onderzoek en ontwikkeling;
- een sociale pijler om het Europees sociaal model te moderniseren via investeringen in menselijke hulpbronnen en de strijd tegen sociale uitsluiting; de Lidstaten worden opgeroepen in onderwijs en opleiding te investeren en een actief werkgelegenheidsbeleid te voeren;
- een milieupijler

Laatstgenoemde pijler, die slechts kort aan bod komt in de Strategie van Lissabon, zal tijdens de Raad van Europa van Göteborg in juni 2001 verder worden uitgewerkt, met de goedkeuring van een strategie van de Europese Unie voor duurzame ontwikkeling ([SDS](#)).

Op basis van een tussentijdse balans betreffende de uitvoering van de strategie van Lissabon werd onder meer beslist, tijdens de Raad van Europa van maart 2005⁷, de inspanningen te concentreren op het bereiken van een groei die forser en duurzamer is.

Er zijn nieuwe bestuursinstrumenten ingevoerd. Voortaan worden de grote Europese krachtlijnen inzake economie en werkgelegenheid, geïntegreerde richtsnoeren genoemd, gezamenlijk voor een periode van drie jaar door de Lidstaten bepaald op voorstel van de Commissie. Op basis van die richtsnoeren, en afhankelijk van zijn eigen sociaal-economische toestand, bepaalt elke Lidstaat zijn prioriteiten inzake groei en

---

⁶ Resolutie van het Europees Parlement van 10 april 2008 over de tussentijdse evaluatie van het Zesde Milieuactieprogramma van de Gemeenschap - [2007/2204\(INI\)](#)

⁷ Europese Raad van Brussel - Conclusies van het voorzitterschap - [7619/05 REV 1](#) - 23/03/2005

werkgelegenheid. Deze prioriteiten worden genoteerd in een document dat nationaal hervormingsprogramma (NHP) wordt genoemd. De uitvoering van deze strategie op nationale en op communautaire schaal wordt voortaan onderworpen aan een jaarlijkse globale beoordeling naar aanleiding van de voorjaarsbijeenkomsten van de Raad.

Wat de krachtlijnen en doelstellingen op het vlak van de milieubescherming betreft in de context van deze vernieuwde strategie van Lissabon, kunnen de volgende punten worden vermeld.

- Tot de monitoring-indicatoren behoren: "Broeikasgasemissies", "Energie-intensiteit", "Volume van het vrachtvervoer ten opzichte van het BBP".
- Richtsnoer 11 bepaalt: ⁸ "Duurzaam gebruik van hulpbronnen aanmoedigen en de synergieën tussen milieubescherming en groei versterken. Hiertoe moeten de lidstaten ... ijveren voor de ontwikkeling van middelen om externe milieukosten te internaliseren en economische groei en aantasting van het milieu van elkaar los te koppelen. De uitvoering van deze prioriteiten moet in overeenstemming zijn met het bestaande Gemeenschapsrecht en met de acties en instrumenten die zijn voorgesteld in het actieplan inzake milieutechnologieën (ETAP),)..."

STRATEGIE VAN DE EUROPESE UNIE INZAKE DUURZAME ONTWIKKELING

De strategie van de Europese Unie inzake duurzame ontwikkeling, in 2001 goedgekeurd tijdens de top van Göteborg, bestond uit twee delen. Het eerste deel bevatte doelstellingen en maatregelen om de als prioritair geïdentificeerde niet-duurzame tendensen (klimaatverandering, vervoer, volksgezondheid, natuurlijke rijkdommen, armoede en vergrijzing) aan te pakken. Het tweede deel beschreef een nieuwe methode voor het uitwerken van beleidslijnen die de Commissie verplichtte een effectbeoordeling uit te voeren voor elke nieuwe beleidslijn.

Na een lang herzieningsproces dat in 2004 al begon, keurden de staatshoofden en regeringsleiders in juni 2006 de vernieuwde strategie van de Unie inzake duurzame ontwikkeling goed⁹. Voor elk van de 7 belangrijkste uitdagingen, opgesomd in punt 13 (klimaatverandering en schone energie, duurzaam vervoer, duurzame consumptie en productie, behoud en beheer van natuurlijke hulpbronnen, volksgezondheid, sociale insluiting, demografie en migratie, en armoede), stelt zij een algemene doelstelling, operationele doelstellingen en streefcijfers en een lijst van acties voor.

Wat duurzame consumptie en productie betreft, onthouden we dat deze strategie als operationele doelstellingen heeft:

- voor de maatregelen die betrekking hebben op de sociale en economische ontwikkeling, rekening houden met de draagkracht van de ecosystemen;
- economische groei en aantasting van het milieu van elkaar loskoppelen;
- de milieu- en sociale prestaties van producten en processen verbeteren;
- ernaar streven dat in 2010 het EU-gemiddelde voor groene overheidsopdrachten gelijk is aan het niveau dat thans wordt gehaald door de best presterende lidstaten;
- wereldmarktaandeel van de EU op het gebied van milieutechnologie en eco-innovatie opvoeren.

Bepaalde punten van deze strategie pleiten voor een intensiever gebruik van de economische instrumenten:

22. De EU zal trachten het gehele spectrum van beleidsinstrumenten in te zetten bij de uitvoering van zijn beleidsmaatregelen. De meest geschikte economische instrumenten moeten worden gebruikt ter bevordering van markttransparantie en om te komen tot prijzen die de reële economische, sociale en milieukosten van producten en diensten weerspiegelen (juiste prijzen)). Hun potentieel om milieubescherming te combineren met intelligente economische groei en win-winsituaties te

---

⁸ Mededeling van de Commissie aan de Europese Raad - Geïntegreerde richtsnoeren voor groei en werkgelegenheid (2008-2010) - [COM\(2007\) 803 part V](#) - 11/12/2007

⁹ Vernieuwde EU-strategie inzake duurzame ontwikkeling - Raad van de Europese Unie - [ST 10117/06](#) - 9 juni 2006

benutten moet worden erkend. Daarenboven moet hun geschiktheid worden getoetst aan een reeks criteria, waaronder hun gevolgen voor concurrentievermogen en productiviteit.

23. *De lidstaten moeten verdere stappen bestuderen om de belastingdruk te verschuiven van arbeid naar consumptie van hulpbronnen en energie en/of verontreiniging, bij te dragen tot de EU-doelstellingen van toename van de werkgelegenheid en beperking van de negatieve milieueffecten op een kosteneffectieve wijze. In dat verband moet de Commissie uiterlijk in 2007 de desbetreffende informatie verzamelen.*
24. *De Commissie moet uiterlijk in 2008 met een routekaart komen voor de hervorming, per sector, van de subsidieregelingen die aanzienlijke negatieve effecten op het milieu hebben en op gespannen voet staan met duurzame ontwikkeling, teneinde ze geleidelijk af te schaffen.*

Toetsing 2009

In haar toetsing 2009¹⁰, geeft de Commissie aan dat de Europese beleidsopties in elk van de 7 prioritaire domeinen verbeterd zijn. Als voorbeelden vermeldt de Commissie het wetgevend pakket over energie en klimaat van december 2008, de acties voor milieuvriendelijk vervoer en de invoering van intelligentere vervoerssystemen, de verhoging van de energie-efficiëntie van de gebouwen, de invoering van een kader voor een geïntegreerd maritiem beleid en de Europese strategie inzake gezondheid, de initiatieven in verband met migratiebewegingen of de bestrijding van armoede en uitsluiting.

Wat de duurzame consumptie en productie betreft, heeft de Commissie gemengde gevoelens. Terwijl "*sommige vorderingen worden bereikt door het ontkoppelen van enerzijds milieuaantasting en het gebruik van natuurlijke hulpbronnen en anderzijds economische groei*" en "*zich bij de productiepatronen een positief beeld afteken*", "*tonen de consumptiepatronen een duidelijk ongunstige ontwikkeling*". De Commissie maakt melding van de publicatie van een actieplan ([AP SCP/SIP](#)), vergezeld van een mededeling over milieuvriendelijke overheidsaankopen (GPP) en voorstellen tot herziening van de richtlijnen betreffende energie-etikettering en ecologisch ontwerp, en van de verordeningen "EMAS" en "milieukeur". De Commissie vestigt ook de aandacht op de invoering van het "retail forum", de Energy Star-verordening, de herziening van de IPPC-richtlijn, de inwerkingtreding van de REACH-verordening, de oprichting van het Europees Agentschap voor Chemische Stoffen (ECHA) en de vorderingen bij de uitvoering van het actieplan voor milieutechnologie (ETAP).

Op het vlak van de economische en financiële instrumenten, vestigt de Commissie de aandacht op de vorderingen met betrekking tot de afschaffing van milieuschadelijke subsidies in de visvangst- en de landbouwsector. Voorts vermeldt zij de publieke raadpleging over het [groenboek over de economische en financiële instrumenten](#) (MBI) en de nieuwe richtsnoeren betreffende de staatssteun ten behoeve van het milieu¹¹ die voorzien in een bonus van 10% voor het maximale steunpeil van investeringen in ecologische innovatie.

Steeds volgens dit rapport moeten de maatregelen om de reële economie te steunen en de sociale gevolgen van de huidige crisis te beperken, verenigbaar zijn met zowel de langetermijndoelstellingen inzake duurzaamheid als een intelligente en "groene" groeistrategie.

Actieplan inzake duurzame consumptie en productie

Onze huidige consumptie- en productiepatronen hebben significante milieueffecten, meer in het bijzonder op het vlak van het broeikaseffect, de verontreiniging en de uitputting van de hulpbronnen. Daarom stelde

---

¹⁰ Duurzame ontwikkeling integreren in de beleidsopties van de EU : toetsing 2009 van de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling - [COM\(2009\)400](#) - 24/07/2009

¹¹ Richtsnoeren inzake staatssteun voor milieubescherming - [PB nr. C82, 01/04/2008, p.1](#)

de Commissie op 16/07/2008 een actieplan inzake duurzame consumptie en productie en een duurzaam industriebeleid voor (AP SCP/SIP)¹².

De kern van dit plan is een dynamisch kader om de energie- en milieuprestaties van producten te verbeteren en het gebruik daarvan door de consument te bevorderen. Het is opgebouwd rond twee luiken, een productieluik en een consumptieluik:

- Het productieluik wil, in overeenstemming met de regels van de interne markt, de industrie betere producten laten produceren waarbij terzelfder tijd spaarzamer wordt omgesprongen met hulpbronnen. De werkingssfeer van de richtlijn inzake ecologisch ontwerp van energieverbruikende producten (EuP) zal worden uitgebreid tot alle energiegerelateerde producten (ErP) met uitzondering van de vervoermiddelen. Voor producten met significante milieueffecten zullen minimumvoorschriften worden vastgesteld met betrekking tot de belangrijkste milieuaspecten. Er zullen ook instrumenten ontwikkeld worden om eco-innovatie en de verbreiding daarvan in de EU te monitoren, te benchmarken en te bevorderen. Het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS), dat ondernemingen helpt hun productieprocessen te optimaliseren, de milieueffecten te beperken en efficiënter gebruik te maken van hulpbronnen, zal herzien worden om meer bedrijven te laten deelnemen en de administratieve lasten en kosten voor het mkb te verlagen.
- Het consumptieluik wil de consumenten helpen de meest performante producten te kiezen en de vraag naar dergelijke producten stimuleren. De energie-etiketteringsrichtlijn zal worden uitgebreid tot een breder scala van producten, waaronder energieverbruikende en andere energiegerelateerde producten. Na een effectbeoordeling zal zij ook een geharmoniseerde grondslag leggen voor overheidsopdrachten en stimuleringsmaatregelen door de EU en haar Lidstaten. De milieukeurverordening zal worden herzien om de procedure ter verkrijging van een milieukeur te vereenvoudigen en te stroomlijnen, en zij zal tot andere producten worden uitgebreid. Er zal een detailhandelsforum (retail forum) worden opgericht om de ecologische voetafdruk van de sector en zijn bevoorradingsketen te beperken, duurzamere producten te promoten en de consumenten beter voor te lichten. De Commissie onderzoekt de mogelijkheid om het energiebelastingkader te herzien. Om de milieueffecten van het verbruik van de overheidssector, dat een markt van bijna 2.000 miljard euro (ongeveer 16% van het BBP van de Unie) vertegenwoordigt, te meten, verspreidde de Commissie een mededeling over milieuvriendelijke overheidsopdrachten (GPP).

In zijn conclusies van 04/12/2008¹³ heeft de Raad dit actieplan gunstig onthaald. Hij benadrukt bovendien de noodzaak om gepaste indicatieve doelstellingen voor duurzame consumptie en het doeltreffend gebruik van de hulpbronnen vast te stellen. Aan de Commissie wordt speciaal gevraagd te onderzoeken of de koolstofvoetafdruk van de producten kan worden geïntegreerd in de bestaande instrumenten voor milieuetikettering in de EU, zoals de milieukeur en de aanduiding van het energieverbruik.

Bovendien verzoeken de Lidstaten de Commissie om zo snel mogelijk werk te maken van de vrijwillige gemeenschappelijke methodologieën ten einde in de toekomst het opmaken van de koolstofbalans van de organisaties en de berekening van de koolstofvoetafdruk van de producten te vergemakkelijken.

Wat het vraagstuk van de groene overheidsopdrachten betreft, toont de Raad zich meer terughoudend. Hij neemt nota "van de intentie van de Commissie om geleidelijk ... redelijke doelstellingen te introduceren ... als drempel om voor overheidsopdrachten en nationale prikkels in aanmerking te komen".

---

¹² Actieplan inzake duurzame consumptie en productie en een duurzaam industriebeleid - 16/07/2008 - [COM\(2008\) 397](#) en Samenvatting van de effectbeoordeling - [SEC\(2008\)2111](#)

¹³ Actieplan inzake duurzame consumptie en productie en een duurzaam industriebeleid - Conclusies van de raad - [ST 16914/08](#) - 04/12/2008

Noteer dat het EESC¹⁴ zich recent gunstig heeft uitgesproken over dit actieplan, zij het met enig voorbehoud wat de samenstelling van het "Retail Forum" betreft.

RECENTE IMPULSEN ... TIJDENS EEN CRISIS

De bezinning "Het BBP en verder"

Bijna 2 jaar na de conferentie "Beyond GDP"¹⁵, in augustus 2009, publiceerde de Europese Commissie een mededeling¹⁶ over dit onderwerp. Hierin beschreef zij 5 prioritaire acties:

- het BBP aanvullen met sociale en milieu-indicatoren,
- de sociale en milieugegevens sneller ter beschikking van de beleidsmakers stellen,
- streven naar een nauwkeurigere rapportage over verdeling en ongelijkheid,
- ontwikkeling van een Europees scorebord voor duurzame ontwikkeling en,
- uitbreiding van de nationale rekeningen tot sociale en milieuaspecten.

Het Europees economisch herstelplan

Het Europees economisch herstelplan¹⁷, eind november 2008 gepresenteerd door de Commissie, probeert een Europees kader te scheppen voor de herstelmaatregelen die door de regeringen van de Lidstaten worden gepland. Dit plan heeft meer in het bijzonder tot doel "*de overgang naar een koolstofarme economie te versnellen*". Tot de 10 acties die aan de Lidstaten worden voorgesteld, behoren:

- de financiering van grote infrastructuurprojecten,
- de verbetering van de energie-efficiëntie van de gebouwen
- de aanmoediging van de markt van de groene producten btw (verlaagde btw, ...)
- ontwikkeling van schone technologieën, meer bepaald in de auto' en de bouwsector.

De Europese Raad van december 2008¹⁸ heeft het plan goedgekeurd met alleen nog een verwijzing naar "*een inspanning gelijk aan ongeveer 1,5% van het BBP van de EU*". Het Comité voor de werkgelegenheid¹⁹, waarvan het advies werd goedgekeurd door de ECOFIN-Raad, benadrukte onder meer dat alle maatregelen voor de korte termijn verenigbaar moesten zijn met de langetermijndoelstellingen. De Europese Raad van maart 2009²⁰ vond dat er goede vooruitgang geboekt was bij de uitvoering van het plan. Anderzijds werd een overeenkomst gesloten om projecten inzake energie een bijkomende steun van 5 miljard euro toe te kennen.

Hoewel het EESC²¹ in het algemeen tevreden is over het plan, benadrukt het comité dat de kapitaalsinjectie veel lager uitvalt dan de aangekondigde 200 miljard euro.

---

¹⁴ Advies van het Economisch en Sociaal Comité over de "Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's - Actieplan inzake duurzame consumptie en productie en een duurzaam industriebeleid - 25/02/2009 - [NAT/413](#)

¹⁵ Beyond GDP - Measuring progress, true wealth and well-being of nations, 19-20 November 2007, [Conference Proceedings](#) - 2009

¹⁶ Het BBP en verder - Meting van de vooruitgang in een veranderende wereld - [COM\(2009\)433](#) - 20/08/2009

¹⁷ Een Europees economisch herstelplan - [COM\(2008\)800](#) - 26/11/2008

¹⁸ Europese Raad van Brussel van 11 en 12 december 2008 - Conclusies van het Voorzitterschap - [ST 17271/1/08 REV 1](#)

¹⁹ Advies van het Comité voor de werkgelegenheid over het economisch herstelplan - [ST 16506/08](#) - 28/11/2008

²⁰ Europese Raad van Brussel van 19 en 20 maart 2008 - Conclusies van het Voorzitterschap - [7880/1/09 REV 1](#)

²¹ Advies van het Europees economisch en sociaal comité over de Mededeling van de Commissie aan de Europese Raad "Een Europees economisch herstelplan" - 15/01/2009- [ECO/244](#)

Naar een milieu-efficiënte economie

Eén van de prioriteiten van het Zweedse voorzitterschap bestaat erin de Europese economie opnieuw milieu-efficiënt te maken via een benadering die economische groei en een beleidsmatige bestrijding van de klimaatverandering verenigt.

Het rapport, ingediend door het voorzitterschap²², houdt staande dat het leiderschap van Europa duidelijk blijkt uit zijn klimaatverbintenissen. Ten einde investeringen en ondernemingen te blijven aantrekken, moeten echter grotere inspanningen worden geleverd om de innovatie en de energie-efficiëntie te promoten. Een wereldwijde overgang naar een koolstofarme economie, nodig om de klimaatverandering te bestrijden, is voor alle landen een uitstekende aanleiding om voor een schonere ontwikkeling te opteren. Door de recessie zijn investeringen in o.a. "groen" vervoer, een betere isolatie, energiebesparende toestellen en schone energie meer dan ooit aangewezen.

Het rapport schetst drie domeinen waarbinnen het Europees beleid een omschakeling naar een competitieve groene economie kan bevorderen:

- het streven naar een hogere efficiëntie van het systeem voor het beheer van de hulpbronnen, meer in het bijzonder via het energierendement en een duurzame stedelijke planning, zou een politiek aantrekkelijke strategie zijn, aangezien de energiebesparingen uiteindelijk rendabel zouden zijn in moeilijke economische omstandigheden;
- anderzijds zouden de markten van nieuwe technologieën zoals hernieuwbare energie en duurzaam vervoer oplossingen kunnen brengen in sectoren die in belangrijke mate bijdragen tot de klimaatverandering;
- de wereldwijde bepaling van de koolstofprijs zal onvermijdelijk blijken als de wereld op lange termijn de weg van de milieu-efficiëntie wil kiezen.

Het rapport waarschuwt evenwel voor "collateral damage": het bereiken van deze klimaatdoelstellingen zal niet pijnloos verlopen, aangezien het een diepgaande bezinning vergt bij consumenten en industriële ondernemingen uit de hele wereld. Daarom stelt het rapport de Europese wetgevers een actieplan voor over de werkwijze die moet worden gevolgd om te komen tot een nationale en internationale samenwerking voor een duurzame toekomst.

Het rapport maant de Europese wetgevers aan om oplossingen goed te keuren die op vernieuwende wijze taken, de omschrijving van normen en andere vormen van governance combineren, in navolging van de groene wetgevende pakketten voor hernieuwbare energiebronnen. Bovendien zullen initiatieven ter bevordering van schone technologieën en betere platformen om het effect van de klimaatbeleidsopties te beoordelen, nodig zijn.

Op het internationale vlak tenslotte zou de EU een geleidelijke wereldwijde verhoging van de koolstofprijs en de invoering van internationale normen moeten bepleiten, stelt het rapport. Om op korte termijn een gelijke behandeling te waarborgen, zou de EU ook het engagement van de opkomende economieën moeten aanmoedigen.

Onder impuls van het Zweedse voorzitterschap werden conclusies²³ goedgekeurd op de Raad Milieu van 21 oktober jongstleden in Luxemburg. Die conclusies promoten de milieu-efficiëntie van de economie als essentieel onderdeel van de Strategie van Lissabon na 2010. Het gaat om een zeer belangrijke erkenning van de noodzaak om een evenwichtig milieu- en economisch beleid te voeren in het kader van een op duurzaamheid gerichte aanpak, en van de essentiële rol die de economische instrumenten hierbij spelen.

In de conclusies wordt immers de noodzaak erkend om economische instrumenten (internalisering van de kosten, verschuiving belasting van arbeid en ondernemingen naar het gebruik van hulpbronnen en

---

²² [A European Eco-efficient Economy : governing climate, energy and competitiveness - report for the 2009 Swedish presidency of the Council of the European Union - Stockholm Environment Institute - 2009](#)

²³ Towards Sustainability : Eco-efficient economy in the context of the post 2010 Lisbon Agenda and the EU Sustainable Development Strategy - Council conclusions - ST [14891/09](#)

milieueffecten, invoering van een koolstoftaks) te ontwikkelen. Zij nodigen de LS uit om de besprekingen over het optimale gebruik van deze instrumenten op te voeren en de groene overheidsopdrachten te bevorderen. De Commissie wordt ook gevraagd marktgebaseerde instrumenten (open forum voor de uitwisseling van ervaringen) te blijven ontwikkelen en dringend een hervorming van milieuschadelijke subsidies voor te stellen ... zonder de ontwikkeling van indicatoren ter aanvulling van het bruto binnenlands product (BBP) te vergeten.

Uit de besprekingen blijkt een positieve verandering in de houding van bepaalde LS voor wie de huidige milieu-uitdagingen het gebruik van economische en fiscale instrumenten verantwoorden, terwijl zij zich vroeger zeer terughoudend opstelden op dit vlak.

De besprekingen met betrekking tot een milieu-efficiënte economie worden door het Zweedse voorzitterschap ook gevoerd in de filières Energie en Ecofin (informeel) en conclusies zijn gepland in de Raad Concurrentievermogen. In het laatste geval nemen bepaalde LS echter minder vooruitstrevende standpunten in dan die welke in de filière Milieu worden verdedigd.

OP EUROPEES NIVEAU ONTWIKKELD INSTRUMENT OM MILIEUVRIENDELIJKE PRODUCTEN TE BEVORDEREN

GROENBOEK OVER MARKTCONFORME INSTRUMENTEN

In 2007 publiceerde de Commissie een groenboek over de marktconforme instrumenten²⁴. Zij geeft hierin een overzicht van een brede waaier van sectoren waar marktgebaseerde instrumenten (MBI), meer bepaald de belastingheffing, intensiever gebruikt zouden kunnen worden. Voorbeelden zijn het energieverbruik, de milieueffecten van het vervoer en andere aspecten van het milieubeleid.

Het Groenboek verkent meer in het bijzonder verschillende toekomsttrajecten voor de energiebelastingrichtlijn opdat hij de milieu- en energiebeleidsopties van de EU beter kan ondersteunen, zoals werd aangekondigd in het actieplan inzake energie-efficiëntie. Het Groenboek kaart ook meer veelomvattende vraagstukken aan, zoals de hervorming van de milieubelastingen en de rol van de belastingen en de fiscale instrumenten in het algemeen als onderdeel van het geïntegreerd EU-programma inzake klimaatverandering en energie. De indirecte belastingen, de gerichte subsidieregelingen en de verhandelbare emissierechten komen aan bod, maar de milieumaatregelen in de landbouw in het kader van het GLB, de acties in het kader van het cohesiebeleid inzake milieu en energie en de evaluatie van de staatssteunmaatregelen niet.

Advies van het EESC

Het EESC²⁵ staat vrij kritisch tegenover dit groenboek. Het comité wijst op de aanzienlijke publicatievertraging. Voorts wordt gesteld dat het doel niet meer is te bepalen "of" deze instrumenten moeten worden gebruikt, maar "hoe" dat zal gebeuren. Het comité betreurt dat het groenboek het debat niet voldoende richt naar cruciale vraagstukken zoals de wisselwerkingen tussen verplichtingen en verbodsbepalingen, tussen regelgevingen en MBI's. De Commissie wordt uitgenodigd om het openbaar debat, op gang gebracht door het groenboek, te gebruiken om, aan de hand van concrete voorbeelden, het potentieel, de effecten maar ook de beperkingen van de diverse instrumenten voor milieubescherming te illustreren. Volgens het Comité moet tenslotte de geplande synthese betreffende de milieuschadelijke subsidies dringend worden voorgesteld en dienen deze subsidies zo snel mogelijk te worden afgeschaft. De MBI's kunnen immers pas de verhoopde effecten opleveren als al deze subsidies afgeschaft zijn.

---

²⁴ over marktconforme instrumenten voor milieu- en gerelateerde beleidsdoelstellingen - [COM\(2007\) 140](#) - 28/03/2007 and Commission staff working document **accompanying** the green paper on market based instruments for environment and related policy purposes- [SEC\(2007\)388](#) - 28/03/2007

²⁵ **Advies** van het Economisch en sociaal comité over het groenboek over marktconforme instrumenten voor milieu- en gerelateerde beleidsdoelstellingen NAT/253 - 2007

Analyse van de antwoorden²⁶

De raadpleging vond plaats tussen maart en juli 2008. Er werden ongeveer 172 antwoorden geformuleerd door industriële organisaties en ondernemingen (een honderdtal), regeringen (17), ngo's, universiteiten, privépersonen, ...

Hoewel de meeste respondenten voor een meer doorgedreven gebruik van MBI's pleiten, verklaren bepaalde bedrijfstakfederaties zich zorgen te maken over het probleem van de "carbon leakage". Er werden MBI's voorgesteld op het gebied van het vervoer, het afval (geen eensgezindheid over een geharmoniseerde belasting op het storten), het water (progressieve in plaats van regressieve prijsstelling met onderscheid tussen water voor normaal gebruik en water voor energieproductie), de biodiversiteit en de luchtverontreiniging, maar ook met betrekking tot het bouwbedrijf of de voedingsindustrie. Andere voorstellen zijn een verlaagd btw-tarief voor milieuvriendelijke producten, belastingverlagingen voor investeringen in onderzoek en ontwikkeling, speciale leningen voor milieuvriendelijke projecten. De oprichting van een uitwisselingsforum wordt toegejuicht.

Een meerderheid van respondenten is voorstander van een hervorming van de milieuschadelijke subsidies. Er worden prioritaire sectoren geïdentificeerd: landbouw, regionaal beleid (structuurfondsen), energie, vervoer (belastingverlaging op diesel, belastingvrijstellingen voor brandstoffen voor scheep- en luchtvaart).

Over het ideale bevoegdheidsniveau (Europees voor een uniforme oplossing, LS voor de subsidiariteit) zijn de meningen verdeeld. Ook het vraagstuk van een belastinghervorming zaait verdeeldheid.

OP EUROPEES NIVEAU ONTWIKKELDE VRIJWILLIGE INSTRUMENTEN OM DUURZAME PRODUCTIE EN CONSUMPTIE TE BEVORDEREN

DE MILIEUCONVENANTEN

In het kader van het 5e milieuoactieprogramma keurde de Commissie in 1996 een mededeling betreffende de milieuconvenanten goed²⁷. Zij benadrukt de voordelen van dergelijke convenanten:

- een proactieve benadering van de industrie;
- doeltreffende maatoplossingen;
- milieudoelstellingen die snel kunnen worden bereikt.

In tegenstelling tot de Mededeling uit 1996, die zich over de overeenkomsten op het niveau van de LS boog, heeft die van 2002²⁸ uitsluitend betrekking op de overeenkomsten op het niveau van de gemeenschap.

Diverse studies^{29,30,31,32,33,34} hebben tot doel hun doeltreffendheid te beoordelen.

---

²⁶ Commission staff working document **analysing the replies** to the green paper on market based instruments for environment and related policy purposes - [SEC\(2009\)53](#)- 16/01/2009

²⁷ Communication from the Commission to the Council and the European Parliament on Environmental Agreements - [COM\(96\)561](#)

²⁸ Actieplan "vereenvoudiging en verbetering van de regelgeving" - [COM\(2002\)278](#)

²⁹ [Voluntary Approaches for Environmental Policy - Effectiveness, Efficiency and Usage in Policy Mixes](#) - OESO - 2003

³⁰ [Les approches volontaires pour protéger l'environnement : quelques repères pour s'y retrouver](#) - Philippe Defeyt - 2004

³¹ [Les approches volontaires comme instruments de régulation environnementale](#) - Maia David - Revue française d'économie - Année 2004, Volume 19, Numéro 1, p 227-273

³² [Les instruments volontaires : un nouveau mode de régulation de l'environnement](#) - Gilles Grolleau, Naoufel Mzoughi, Luc Thiebaut, Revue internationale de droit économique - 2004, pp 461-481

³³ [Evaluation des accords volontaires : méthodes et résultats](#) - Matthieu Glachant - 2004

³⁴ [Les accords volontaires, une évaluation des facteurs de succès](#) - Marc De Clercq

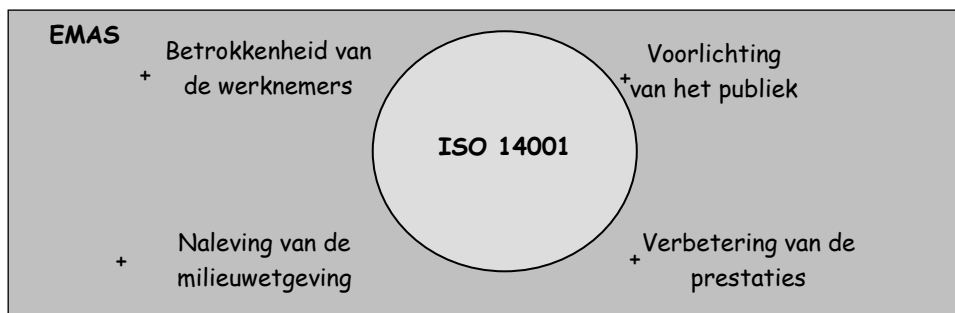
Laten we het voorbeeld van de auto-industrie bekijken. In 1995 hebben de staatshoofden en regeringsleiders zich tot doel gesteld om, in het kader van de strijd tegen de klimaatverandering, de CO₂-uitstoot van de auto's tot maximaal 120 g/km te verlagen tegen 2012. In 1998 ging de Vereniging van Europese autoconstructeurs (ACEA) de vrijwillige verbintenis aan om de uitstoot van nieuwe wagens tot maximaal 140 g/km te verlagen tegen 2008. Een jaar later verbonden de Japanse (JAMA) en Koreaanse (KAMA) zich ertoe hetzelfde te doen voor 2009. Naarmate duidelijk werd dat dit doel niet zou worden bereikt - de gemiddelden voor ACEA, JAMA en KAMA bedroegen respectievelijk 160, 161 en 164 g/km - stelde de Commissie voor wettelijke regels te maken. Na intens lobbywerk vanwege de auto-industrie keurden het Parlement en de Raad een verordening goed³⁵ met naar beneden herziene doelstellingen (120 g/km voor 2015 en 95 g/km voor 2020). Deze verordening introduceerde een systeem van boetes bij niet-naleving.

DE EMAS-VERORDENING

Het EMAS-systeem ³⁶ (Environment Management Audit Scheme) is het Europees systeem dat certificaten uitreikt aan ondernemingen die van een uitstekend milieubeheer getuigen.

Het EMAS-systeem is gebaseerd op de ISO 14001 norm, maar EMAS gaat veel verder :

- bewijs van de **naleving** van de wetgeving (een belofte is niet voldoende)
- bewijs van de **verbetering** van de milieuprestaties (een belofte is niet voldoende)
- actieve **opleiding** en **betrokkenheid** van het personeel van de organisaties
- **voorlichting** van het publiek en van de andere betrokken partijen

Iedere Lidstaat moet een accreditatie-instantie aanstellen, belast met de accreditatie en de monitoring van de milieuverificateurs, alsook één of meer instanties om te controleren of de geregistreerde organisatie niet in overtreding is met de milieuwetgevingen en andere milieunormen en om te waarborgen dat alle voorwaarden vervuld zijn. Zij kunnen bovendien procedures tot schrapping van de lijst, opschorting of tijdelijke of definitieve schrapping starten.

In het kader van het terugkerende herzieningsproces hebben studies aangetoond dat het EMAS wel **tot goede milieuprestaties leidt**, beter zelfs dan die welke genoteerd worden in het kader van andere gecertificeerde systemen zoals ISO 14001, maar dat het **zijn volledige potentieel nog niet bereikt heeft** (momenteel zijn slechts iets meer dan 6.000 vestigingen bij EMAS geregistreerd, tegen ongeveer 35.000 voor ISO 14001. Anderzijds geeft een extrapolatie naar de volledige EU op basis van het gemiddelde van de drie LS met het grootste aantal sites per miljoen inwoners een potentieel van 23.000 sites).

Midden 2008 presenteerde de Commissie een nieuw voorstel om het systeem te **versterken** door het **doeltreffender** en **zinvoller** te maken voor de organisaties, met bijzondere aandacht voor de **kleine organisaties** (kmo's en lokale instanties). De LS moeten hen helpen en promotieactiviteiten voeren. Op 17/03/2009 bereikten het Parlement en de Raad overeenstemming over een compromistekst. Dit compromis

³⁵[Verordening om de CO₂-emissies van lichte voertuigen te beperken](#)

³⁶[Verordeing \(EG\) 761/2001 van het Europees parlement en de Raad van 19 maart 2001 inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem](#)

werd op 02/04/2009 in plenaire zitting goedgekeurd door het Parlement en op 26/10/2009 formeel goedgekeurd door de Raad.

Het EESC³⁷ vindt dat het voorgestelde systeem bijzonder complex blijft. Het comité vraagt nog meer stimuleringsmaatregelen (1.8.1 en 1.8.2, 4.6 specifiek voor kmo's)

DE MILIEUKEUR-VERORDENING

De Europese milieukeur werd in 1992 ingevoerd en in 2000 een eerste keer herzien. Het wil ondernemingen aanmoedigen om milieuvriendelijkere producten/diensten op de markt te brengen. Het gaat om een vrijwillig initiatief dat verder gaat dan het naleven van minimumnormen zoals die bijvoorbeeld omschreven worden in de eco-ontwerprichtlijn. De producten met milieukeur mogen het logo "milieukeur" dragen en kunnen dus gemakkelijker van andere producten worden onderscheiden, zowel door privéconsumenten als door overheidsinstanties.

De toekenningscriteria zijn ingedeeld volgens **categorieën** van producten/diensten en worden regelmatig **herzien**. Zij worden voorgesteld door het BMEU (Bureau voor de Milieukeur van de Europese Unie), waarvan de leden vertegenwoordigers zijn van de bevoegde instellingen in de LS, milieu-ngo's, consumenten- en beroepsverenigingen, vakbonden, kmo's en distributiebedrijven. Daarna moeten de LS en de Europese Commissie ze goedkeuren voor ze kunnen worden gebruikt voor de toekenning van de milieukeur in de betrokken productcategorie. De criteria worden zo opgesteld dat maximaal 30% van de producten op de markt de milieukeur kan ontvangen.

Momenteel worden 26 categorieën onderscheiden (matrassen, lampen, verf en vernis, harde vloerbedekkingen, bodemverbeteraars, groeimedia, stofzuigers, wasmachines, afwasmachines, koelkasten, warmtepompen, machineafwasmiddelen, wasmiddelen, vloeibare afwasmiddelen, allesreinigers, zeep, shampoo en conditioner, smeermiddelen, personal computers, laptops, schoenen, kleding - bedlinnen en interieurtextiel, kopieer- en grafisch papier, producten in tissuepapier, toeristische accommodaties en kampeerterrainen). Momenteel liggen criteria ter studie voor gebouwen.

Begin 2009 werden bijna 800 licenties toegekend voor meer dan 4.000 producten. Op basis van het aantal licenties vormen de **toeristische accommodaties** veruit de grootste categorie (255) . Daarna komen de allesreinigers (90), het textiel (78) en de verf (75). Op basis van het aantal producten voert de verf de lijst aan (850), gevolgd door de allesreinigers (802), de toeristische accommodaties (255) komen pas op de 7e plaats.

De door de Commissie voorgestelde herziening 2009 heeft tot doel het papierwerk te verminderen en de kosten voor het verkrijgen van de keur te verlagen, en het aantal productcategorieën uit te breiden, meer in het bijzonder met bewerkte voedingsmiddelen, visserijproducten en producten van de aquacultuur. Over die uitbreiding werd ook achteraf nog gediscussieerd. De vertegenwoordigers betwijfelden namelijk of het wel steek hield de milieukeur toe te kennen aan bewerkte voedingsmiddelen, visserijproducten en producten van de aquacultuur.

In overleg met de Raad nodigen de Europarlementariërs de Commissie dan ook uit eerst te onderzoeken of betrouwbare milieucriteria kunnen worden vastgesteld voor voedingsmiddelen en dranken. Om verwarring met producten uit de biologische landbouw te voorkomen, zal de Commissie de mogelijkheid moeten overwegen om de milieukeur alleen aan deze producten toe te kennen. En om tegemoet te komen aan de grote verwachtingen inzake kwaliteit en chemische veiligheid, zou de Milieukeur niet mogen worden toegekend aan producten of stoffen die mogelijk verontrustende eigenschappen hebben (bijvoorbeeld giftig of kankerverwekkend zijn). Bij de ontwikkeling en de herziening van de criteria moet terdege rekening worden gehouden met het streven om proeven op dieren af te bouwen.

---

³⁷ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over het Voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS) - [NAT/418](#) - 25/02/2009

Het EESC³⁸ van zijn kant vindt dat een milieukeur voor alle voedingsproducten, zowel verse als bewerkte, een eerste stap zou zijn in de richting van een groene aanbodketen. Het comité vindt voorts dat de milieukeur alleen aan bewerkte producten mag worden toegekend als rekening wordt gehouden met de volledige levenscyclus van het product. Voor het EESC lijkt het ook niet wenselijk een link te leggen tussen de verordening inzake biologische productie en de milieukeur-verordening.

DE MEDEDELING OVERHEIDSOPDRACHTEN VOOR EEN BETER MILIEU

In een mededeling uit 2003³⁹ betreffende het geïntegreerd productbeleid nodigde de Commissie de Lidstaten uit om voor eind 2006 nationale actieplannen over groene overheidsopdrachten goed te keuren. Van de 14 Lidstaten die dit gedaan hebben, gelooft de Commissie dat er maar 7 actief dergelijke opdrachten gebruiken.

In haar mededeling uit 2008⁴⁰ stelt de Commissie voor dat, voor eind 2010, 50% van alle aanbestedingsprocedures "groen" moet zijn en aan nog op te stellen gemeenschappelijke criteria dient te voldoen. Deze criteria zouden meer bepaald gebaseerd moeten zijn op de huidige Europese en nationale criteria die worden toegepast voor de milieukeur. In haar mededeling noemt de commissie 10 prioritaire sectoren: levensmiddelen en cateringdiensten, bouw, vervoer en vervoersdiensten, energie, kantoor machines en computers, kleding, uniformen en ander textiel, papier en drukkerijdiensten, schoonmaakproducten en -diensten, sanitaire voorzieningen. De "groene" overheidsopdrachten zullen worden aangevuld met vrijwillige maatregelen. De Commissie zal de overheidsinstanties richtsnoeren en instrumenten geven om hun praktijken op dit vlak nog milieuvriendelijker te maken. Zo zal zij modellen van bestekken verspreiden die in overeenstemming zijn met de wetgeving betreffende de interne markt.

De raad is globaal tevreden ⁴¹over deze mededeling. De raad vindt de vaststelling van 10 prioritaire sectoren positief, en dat geldt ook voor het globale indicatieve beleidsdoel van 50% groene overheidsopdrachten per lidstaat. Elke LS zou wel vrij moeten blijven om zijn eigen doelstellingen in elke sector te bepalen en om meer ambitieuze modaliteiten toe te passen op zijn groene overheidsopdrachten. De raad vraagt de Commissie ook een methodologie te ontwikkelen om de vorderingen van de LS in de prioritaire sectoren te beoordelen vanaf 2010.

---

³⁸ Advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité over een communautair systeem van milieukeuren - [NAT/416](#) - 26/02/2009

³⁹ Mededeling van de Commissie betreffende een geïntegreerd productbeleid: Voortbouwen op een milieugericht levenscyclusconcept - [COM\(2003\)302](#) - 18/06/2003

⁴⁰ Mededeling van de Commissie betreffende de overheidsopdrachten voor een beter milieu - [COM\(2008\) 400](#) - 16/07/2008

⁴¹ Conclusies van de Raad betreffende overheidsopdrachten voor een beter milieu - [ST 13068/08](#) - 25/09/2008